

Katarzyna Stańczyk

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

 <https://orcid.org/0009-0006-5155-7476>

 katarzyna.stanczyk@student.up.krakow.pl

PLANY MATURZYSTÓW Z POLSKI POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ DOTYCZĄCE PRZYSZŁEGO MIEJSCA ZAMIESZKANIA

PLANS OF SECONDARY SCHOOL GRADUATES FROM
SOUTHEASTERN POLAND REGARDING THEIR FUTURE
PLACE OF RESIDENCE

DOI: 10.24917/ycee.11579

Abstrakt:

W niniejszym artykule przeprowadzono analizę planów dotyczących przyszłego miejsca zamieszkania młodzieży z południowo-wschodniej Polski, kończącej szkołę średnią w 2024 roku. W sondażu odpowiedzi na pytania udzielili uczniowie 87 szkół średnich z 44 miejscowości, znajdujących się w 8 województwach, a do analizy zakwalifikowano 3819 ankiet. W zbieraniu danych zastosowano metodę, polegającą na połączeniu ankiety audytoryjnej z sondażem w formule online. Artykuł ma na celu przedstawienie planów młodzieży, które tyczą się wyboru przyszłego miejsca zamieszkania oraz zaprezentowanie i analizę zmiennych, takich jak: płeć, typ szkoły, region pochodzenia, status, poziom obciążenia psychicznego czy środowisko zamieszkania, oddziałujących na te decyzje. Przeprowadzone badania ujawniają zróżnicowane preferencje młodzieży z południowo-wschodniej Polski. Większość badanych aspiruje do życia w dużych miastach lub za granicą, podczas gdy małe miejscowości i wsie są wybierane rzadziej. Kobiety, licealiści, mieszkańcy małych miast oraz regionu wschodniego wykazują najwyższą skłonność do migracji do metropolii. Emigrację preferują osoby charakteryzujące się wysokim poziomem stresu, i pochodzące z rodzin o wysokim statusie ekonomicznym.

Słowa kluczowe:

młodzież, aspiracje, migracje, przyszłe miejsce zamieszkania, młodzież w epoce kryzysów.

Abstract:

This article analyzes the plans for the future place of residence of young people from southeastern Poland, graduating from high school in 2024. In the survey, students from 87 high schools from 44 towns located in 8 voivodeships answered the questions, and 3819 questionnaires were qualified for analysis. The method used in data collection was a combination of an auditorium survey with an online survey. The article aims to present the plans of young people regarding the choice of their future place of residence and to present and analyze variables such as: gender, type of school, region of origin, status, level of mental stress or living environment, influencing these decisions. The conducted research reveals the diverse preferences of young people from southeastern Poland. Most of the respondents aspire to live in large cities or abroad, while small towns and villages are chosen less often. Women, high school students, residents of small towns and the eastern region show the highest tendency to migrate to metropolises. Emigration is preferred by people characterized by a high level of stress and from families with a high economic status.

Keywords:

Youth, Aspirations, Migrations, Future Place of Residence, Youth in Times of Crisis.

Wstęp

W obliczu dynamicznych zmian zachodzących w rzeczywistości, planowanie przyszłości staje się istotnym tematem, zwłaszcza dla młodzieży, która dopiero będzie rozpoczynać budowanie swojego samodzielnego życia. Fundamentalnym aspektem wejścia w dorosłość jest rozważanie przyszłego miejsca zamieszkania, które może determinować to, w jaki sposób będzie wyglądało czyjeś życie w dalszej perspektywie. Dzisiejsza młodzież będzie w przyszłości sprawować kluczowe role w społeczeństwie, pełniąc odpowiedzialne funkcje w różnych dziedzinach życia społecznego. Biorąc pod uwagę aspiracje obecnego pokolenia młodych, warto zwrócić uwagę, na deklaracje maturzystów, związane z miejscem, w którym chcieliby osiąść. Często stają oni przed wyborem: pozostać w rodzinnej miejscowości czy wyjechać w poszukiwaniu nowych możliwości. Z obserwacji wynika, że młode kobiety są bardziej skłonne do przeprowadzki z prowincji, natomiast mężczyźni częściej zdają się lepiej odnajdywać w mniejszych miejscowościach.

Celem artykułu jest przedstawienie planów młodych ludzi dotyczących wyboru przyszłego miejsca zamieszkania, oraz zmiennych, oddziałujących na te decyzje. Szczególna uwaga została poświęcona zróżnicowaniu preferencji między kobietami i mężczyznami, oraz specyfice migracji młodzieży pochodzącej ze wschodnich regionów Polski. Praca ta ma na celu wyjaśnienie mechanizmów wpływających na plany osiedlania się młodych ludzi, z uwzględnieniem czynników, takich jak: płeć, miejsce zamieszkania, sytuacja finansowa rodziny czy poziom stresu.

Epoka kryzysów i jej wpływ na młodzież

Wędrowka ku dorosłości każdego pokolenia zdefiniowana jest bieżącymi wydarzeniami. Rozważmy zatem profil zeszłorocznych maturzystów,

uwzględniając złożoność i specyficzne warunki, które wpłynęły na kształtowanie tej grupy młodych ludzi w wyjątkowym kontekście edukacyjnym i społecznym. Początek ich edukacji w szkole średniej przypada na lata 2019/2020, kiedy to rozpoczęła się pandemia COVID-19, wywołana przez wirusa SARS-CoV-2. Ogólnospołeczny lęk, lockdown, odizolowanie od rówieśników, czasem nawet od rodziny, zajęcia zdalne – tak wyglądała rzeczywistość uczniów na początku pandemii. W komunikacie CBOS-u z badań z 2021 roku o ankietowanych z grupy wiekowej 18–24 lat napisano:

Wyraźnie częściej doświadczali też niektórych negatywnych emocji, zwłaszcza poczucia bezradności (44% wobec 31% wśród ogółu), depresji (32% w stosunku do 21% wśród ogółu), a także zniechęcenia i znużenia (47% wobec 36% wśród ogółu). Warto dodać, że częstość odczuwania depresji, bezradności i znużenia osiągnęła wśród najmłodszych respondentów najwyższy poziom na przestrzeni ostatnich dwóch dekad. Można to wiązać z wyjątkowym doświadczeniem domowej izolacji, zdalnego nauczania i braku kontaktu z rówieśnikami, na które ta grupa badanych nie była we wcześniejszych latach narażona (Scovil, 2021).

Następnie, po latach tzw. wojny hybrydowej, która rozpoczęła się w 2014 roku, w lutym 2022 roku Rosja dokonuje pełnoskalowej inwazji na Ukrainę (Staniszewski, 2022, s. 7–10). Wraz ze społecznym szokiem, wywołanym wojną, pojawiają się: dezinformacja, propaganda w mediach społecznościowych, zastraszanie rozszerzeniem działań wojennych na terytorium Polski, kryzys migracyjny na granicy z Białorusią oraz napływ obywateli Ukrainy do Polski – zwłaszcza na ziemie wschodnie. Fala uchodźców wojennych, przybywająca do Polski, szukających schronienia i lepszego życia, to fizyczny dowód na to, że za granicą naszego kraju rozgrywa się ludzki dramat. W badaniach CBOS-u pt. *Aktualne problemy i wydarzenia*, przeprowadzonych w lutym 2023 roku w pytaniach dotyczących odczuć związanych z wojną na Ukrainie, 63%

badanych z grupy wiekowej 18–24 lata zadeklarowało, że: „wojna na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski” (Scovil, 2023). Wyniki przedstawionych badań jednoznacznie wskazują, że młodzi ludzie obawiają się o swoje bezpieczeństwo, a ich kondycja psychiczna pogorszyła się w porównaniu z ostatnimi latami. Pandemia oraz inwazja Rosji na Ukrainę – mimo że nie każdego z maturzystów dotknęły bezpośrednio, wpłynęły na nich i ich – mniej lub bardziej świadome – decyzje, które opierają się na tych właśnie doświadczeniach.

Wcześniejsze badania nad aspiracjami młodzieży dotyczącymi przyszłego miejsca zamieszkania

W 2008 roku Kinga Musialska przeprowadziła badania nad aspiracjami młodzieży z klas trzecich technikum. Dane pochodzą z terenów wsi, a także małego oraz dużego miasta na terenie województwa małopolskiego. Autorka zbadała aspiracje życiowe, a więc: aspiracje edukacyjne, zawodowe, osobiste, rodzinne, bytowe oraz materialne. Badany był poziom tychże dążeń oraz ich uwarunkowania ze względu na: płeć, rodzinę, szkołę, rówieśników, środki masowego przekazu, samoocenę, miejsce zamieszkania, warunki materialne, wykształcenie rodziców, kategorię zawodu rodziny, sytuację rodzinną, hierarchię wartości oraz zainteresowania (Musialska, 2010, s. 35).

W badaniach zajęto się między innymi analizą aspiracji młodzieży dotyczących przyszłego miejsca zamieszkania. Z danych wynika, że połowa respondentów planuje zamieszkać na wsi, prawie $\frac{1}{3}$ (31%) w małym mieście, a najmniej, bo 19%, chciałoby przenieść się do dużego miasta.

Zróżnicowanie w planach widoczne jest na poziomie zmiennej, jaką jest płeć. Najwięcej dziewcząt (53%) chce mieszkać na wsi, 35% w małym mieście, a 18% w dużym mieście. Z kolei u chłopców jest to analogicznie: 42%, 28% i 19%

(Musialska, 2010, s. 81). Również na podstawie przeprowadzonych przez autorkę badań wynika, że przeważająca część młodzieży pochodzącej ze wsi deklaruje, że nie zamierza zmieniać środowiska (71%), pozostali planują swoją przyszłość w małym lub dużym mieście (29%). Osoby z małych miejscowości najczęściej wybierają środowisko małomiasteczkowe (61%), zaś 38% młodych ludzi wyraża chęć zamieszkania z dużym mieście, co oznacza, że nikt nie zamierza osiedlić się na wsi. Mniej niż połowa uczniów mieszkających w aglomeracjach pragnie wielkomiejskiego życia (48%), natomiast pozostali wybierają życie na wsi lub w małym mieście (52%).

Z danych wynika, że – w przeciwieństwie do płci – miejsce zamieszkania „determinuje w dużym stopniu kształtowanie się aspiracji bytowych dotyczących miejsca zamieszkania badanej młodzieży” (Musialska, 2010, s. 35). Przytoczone badania zostały przeprowadzone ponad 15 lat temu – warto zatem przywrócić się temu, jak od tamtej pory, w wyniku wydarzeń ostatnich lat, zmieniły się aspiracje młodzieży.

W książce *Strategie życiowe młodzieży na pograniczu polsko-ukraińskim* Piotra Długosza przedstawiono wyniki i analizę badań, przeprowadzonych na przełomie 2012/2013 roku oraz w 2015 roku, dotyczących aspiracji młodzieży z pogranicza polsko-ukraińskiego. W celu zebrania odpowiedzi posłużono się metodą sondażową. Udział w badaniach wzięło 1333 uczniów w wieku 15–19 lat – 730 ze szkół polskich i 603 z ukraińskich (Długosz, 2016, s. 164–165).

Polska młodzież z peryferii, zapytana o preferowane miejsce zamieszkania, wskazała następująco: 33% młodych ludzi chciałoby mieszkać w dużym mieście, 16% chętnie wyjechałoby za granicę, 17% nie planuje przeprowadzki oraz 14% jest niezdecydowanych. Jako motyw wyjazdu z peryferii ta grupa uczniów najczęściej wybierała: brak perspektyw na przyszłość (61%), brak szans na znalezienie pracy (60%), niskie zarobki (44%), brak możliwości rozwoju zawodowego (42%). Z badań wynika, że młodzi mieszkańcy peryferii myślą o opuszczeniu

rodzinych stron ze względu na obawy dotyczące swojej przyszłości, dlatego też najpopularniejszym wyborem jest przeprowadzka do dużego miasta, które oferuje większe możliwości (Długosz, 2016, s. 324–325, 329). Jednakże kilkanaście lat temu młodzież z Małopolski w największym stopniu wiązała swoją przyszłość z terenami wiejskimi, warto zatem przyjrzeć się temu, jak zmieniły się aspiracje młodych i jakie czynniki mogły na nie wpłynąć.

Charakterystyka badanej grupy oraz metody badań

Pytanie o plany maturzystów, związane z przyszłym miejscem zamieszkania jest częścią badań *Młodzież w epoce kryzysów*. Badania przeprowadzono w ramach projektu ćwiczeniowo-badawczego, głównie wśród maturzystów z południowo-wschodniej Polski w styczniu 2024 roku. W realizacji sondażu wzięli udział studenci Instytutu Dziennikarstwa i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Odpowiedzi na pytania udzielili uczniowie 87 szkół średnich z 44 miejscowości, znajdujących się w 8 województwach. Do analizy zakwalifikowano 3819 ankiet. W momencie przeprowadzania badań respondenci byli w połowie ostatniej klasy szkoły średniej.

Metodą zbierania danych była metoda innowacyjna, polegająca na połączeniu ankiety audytoryjnej z sondażem w formule online. Wykorzystano do tego narzędzie *Lime survey*, następnie automatycznie pobrano i opracowano dane za pomocą programu SPSS 27 (Długosz, 2024).

W niniejszym artykule podejmuję próbę zbadania preferencji zeszłorocznych maturzystów dotyczących ich przyszłego miejsca zamieszkania, oraz wpływu określonych czynników społecznych i ekonomicznych na zróżnicowanie aspiracji migracyjnych młodzieży. Kluczowymi pytaniami badawczymi są:

1. **Jakie czynniki najmocniej wpływają na wybór przyszłego miejsca zamieszkania maturzystów z południowo-wschodniej Polski?**
 2. **Czy plany maturzystów, dotyczące przyszłego miejsca zamieszkania, znacząco różnią się ze względu na płeć?**
- Ze względu na charakterystykę grupy badawczej, podjęto próbę odpowiedzi na pytania:
3. **Jakie plany, dotyczące przyszłego miejsca zamieszkania posiadają młodzi mieszkańcy wschodniej Polski?**
 4. **Jak wydarzenia ostatnich lat- pandemia COVID-19 i atak Rosji na Ukrainę, wpłynęły na zeszłorocznych maturzystów?**

Analiza wyników badań

Uzyskane wyniki badań wskazują, iż większość młodzieży (64%), pochodzącej z południowo-wschodniej Polski ma w planach wyjazd ze swojej miejscowości. Najwięcej respondentów (25%) chce przeprowadzić się do metropolii.

Duże miasta są najczęściej preferowane przez młodzież, ze względu na oferowane możliwości, np.: mobilność, lepsze uczelnie, większy rynek pracy, bardziej zróżnicowane środowisko. Podobne uwarunkowania daje przeprowadzka do innego kraju. Takie rozwiązanie wybrało 23% uczniów, ze względu na: wyższe zarobki, chęć zmiany otoczenia, nowe doświadczenie, oraz przekonanie, że w Polsce nie ma dla nich perspektyw. Tylko 15% młodych ludzi deklaruje chęć pozostania w aktualnym miejscu zamieszkania – nie zamierzają oni migrować.

Można zatem uznać, że odpowiadają im warunki środowiska, w którym żyją lub z przyczyn rodzinnych, osobistych bądź majątkowych nie podejmują planów zmiany miejsca zamieszkania.

Atmosferę małego miasta preferuje 11% maturzystów, natomiast na wsi planuje zamieszkać 5% respondentów. Na temat planów, związanych z miejscem zamieszkania nie myślało 20% maturzystów. Na podstawie uzyskanych wyników badań

można stwierdzić, że aktualnie dominuje tendencja do wybierania metropolii jako miejsca zamieszkania, oraz emigracji. Młodzież – zamiast osiedlania się w spokojniejszych lokalizacjach, decyduje się na odważniejsze kroki, z jakimi wiąże się przeprowadzka do innego kraju czy nawet do dużego miasta z dala od rodziny czy dobrze znanego środowiska. Maturzyści reagują na zmieniającą się rzeczywistość, podejmując rozważne decyzje. Jednocześnie mogą one wynikać z chęci zdobycia doświadczenia.

Na podstawie wcześniejszych analiz zaobserwowano kilka czynników, które mogą mieć wpływ na kształtowanie się preferencji, związanych z wyborem miejsca zamieszkania. Poniżej zaprezentowano analizę, która uwzględnia niezależne zmienne oraz ich wpływ na życiowe plany.

Wpływ płci

Analizując wyniki badań ze względu na płeć, można zauważyć różnice w podejściu do planów, dotyczących zmiany miejsca zamieszkania. Mężczyźni częściej deklarują chęć pozostania w obecnej lokalizacji – 21% w porównaniu do 12% kobiet. Kobiety z kolei są nieco bardziej otwarte na zmiany. Przeprowadzkę do dużego miasta planuje 27% z nich, wśród mężczyzn jest to 21%. W pozostałych lokalizacjach odpowiedzi przedstawicieli obu płci są zbliżone. Emigrację rozważa 23% uczniów i 24% uczennic. Niemal taka sama część uczniów (zarówno maturzystek, jak i maturzystów) nie podjęła decyzji lub nie zastanawiała się nad zmianą miejsca zamieszkania (21%). Atmosferę małego miasta preferuje 11% kobiet i 10% mężczyzn. Z kolei życie na wsi wydaje się atrakcyjne dla 5% respondentek oraz 5% respondentów.

Wpływ statusu materialnego

Jednym z czynników oddziałujących na aspiracje życiowe badanych są warunki materialne rodzin, z których pochodzą. Porównanie preferencji

migracyjnych maturzystów z różnych grup społecznych ujawnia interesujące zróżnicowanie w wyborach dokonywanych przez młodych ludzi. Wśród osób pochodzących z bardziej zamożnych domów zmianę kraju rozważa największa grupa – 27% badanych, z domów o średnim statusie – 23%, i o niższym statusie – 18%.

Najwyraźniej status społeczny nie odgrywa znaczącej roli przy podejmowaniu decyzji o przeprowadzce do dużego miasta: 22% ankietowanych spośród utożsamiających się jako reprezentanci niższego statusu, 25% średniego oraz 24% – wysokiego. Niezdecydowani, co do przyszłego miejsca zamieszkania są maturzyści: z niższym statusem (23%), ze średnim (21%) i z wyższym (19%). Przeprowadzkę na wieś planuje 6% bardziej majątnych, zaś do małego miasta 8%. Wśród średnio majątnych jest to odpowiednio 5% i 12%, natomiast spośród mniej majątnych 5% i 19%. Chęć pozostania w rodzinnych stronach wyraża po 14% respondentów z mało- i średniozamożnych rodzin oraz 16% z tych zamożnych.

Wpływ typu szkoły

Ze względu na rodzaj szkoły można zauważyć, że przeprowadzkę do dużego miasta wybiera 26% uczniów liceum i 19% uczniów technikum. Emigracją zainteresowanych jest 24% licealistów i 20% osób uczęszczających do technikum. Chęć zamieszkania w małym mieście deklaruje odpowiednio: 11% i 12% uczniów, zaś spokojnym życiem na wsi zainteresowanych jest: 5% i 7% badanych. Tyle samo procent uczniów, obu typów szkół nie podjęło decyzji o przyszłym miejscu zamieszkania (21%), a migracji nie planuje 21% uczniów techników i 13% uczniów liceum.

Wpływ regionu pochodzenia

Największe rozbieżności można dostrzec, poddając analizie deklaracje związane z przyszłym

miejszem zamieszkania, sklasyfikowane ze względu na region pochodzenia badanych. Zdecydowani na opuszczenie regionu są mieszkańcy wschodniej Polski – tylko 5% deklaruje, że nie chce zmieniać swojej lokalizacji. Zaskakującym nie jest fakt, że zupełnie inaczej wyglądają plany młodzieży z Krakowa – 29% nie planuje przeprowadzki. Z pozostałych regionów Polski Południowo-Wschodniej 14% wyraża chęć, by zostać w obecnym miejscu. Prawie 2/3 (39%) mieszkańców wschodu rozważa przeprowadzkę do wielkiego miasta. Tego samego chce 18% krakowian i 25% pozostałych ankietowanych. Atmosferę małego miasta wybiera 13% ludności ze wschodnich terenów, 6% mieszkańców Krakowa i 12% osób pochodzących z pozostałych regionów. Aspiracje do zamieszkania na wsi zadeklarowało po 5% mieszkańców wschodu i reszty regionów oraz 6% krakowian. Emigrację rozważa 18% ludności ze wschodu kraju, 26% zamieszkujących region stolicy małopolski oraz 23% pozostałych mieszkańców Polski Południowo-Wschodniej. Nad planami osiedleniowymi nie zastanawiało się odpowiednio: 19%, 17% i 21% osób, pochodzących z powyższych obszarów. Należy zwrócić uwagę na fakt, że osoby ze wschodniej części Polski częściej chcą wyjeżdżać z obecnego miejsca zamieszkania, czego nie pragnie – w aż tak wyraźnym stopniu – młodzież ze Śląska, Świętokrzyskiego czy z Małopolski.

Wpływ stresu

Nawiązując do nazwy przeprowadzonych badań – *Młodzież w epoce kryzysów*, nie sposób nie wspomnieć o wpływie stresu na decyzje młodzieży. Najbardziej zdecydowaną grupą, są osoby o wysokim poziomie stresu, które preferują wyjazd za granicę (34%). Duża część ankietowanych deklaruje również chęć przeprowadzki do wielkiego miasta (26%). Hipotetycznie może dotyczyć to chęci zmiany środowiska, nieraz odcięcia się od rodziny czy też społeczeństwa,

w którym dorastali, a także wynikać z niezadowolenia, związanego z sytuacją kraju albo ze strachu przed potencjalnym atakiem zbrojnym – zwłaszcza, że respondentami były między innymi osoby z terenów graniczących z Ukrainą. Wśród najbardziej zestresowanych uczniów 17% jest niezdecydowanych, a 11% nie chce zmieniać miejsca zamieszkania. Intrygującym wydaje się fakt, że ze wszystkich kategorii stresu najmniejsza grupa wyrażająca chęć zamieszkania w małym mieście (7%) oraz na wsi (5%) to osoby o wysokim poziomie przeciążenia emocjonalnego.

Prawdopodobnie preferencje uczniów tłumaczyć można tym, że najbardziej zestresowana część młodzieży nie pragnie powszechnie rozumianego spokoju, który gwarantują cisza i mniejsze miejscowości, lecz spokoju psychicznego, który może oferować zmiana środowiska zamieszkania. Bez większego zaskoczenia prezentuje się hierarchia aspiracji respondentów zakwalifikowanych do grupy średnio zestresowanej: przeprowadzka do metropolii (25%), wyjazd za granicę (22%), pozostanie w aktualnym miejscu zamieszkania (15%), zamieszkanie w małym mieście (12%), przeniesienie się na wieś (5%), brak planów (21%).

Różnica preferencji jest natomiast widoczna u osób z niskim poziomem stresu. Najczęściej z trzech kategorii poczucia przeciążenia psychicznego, nie myśleli jeszcze o aspiracjach mieszkaniowych (23% respondentów). Podobne wyniki uzyskali maturzyści, którzy nie planują zmieniać miejsca zamieszkania (21%). Co do większych zmian – przeprowadzki do metropolii pragnie 20% najmniej podatnych na stres, zainteresowanych emigracją jest 18%, wyjazdem do małego miasta – 11%, zamieszkaniami na wsi – 9%. Analizując preferencje młodzieży o różnym poziomie poczucia obciążenia psychicznego, można zauważyć tendencję, iż im większe obciążenie emocjonalne deklaruje jednostka, tym bardziej jest ona skłonna do większych zmian i częściej jest zdecydowana co do swoich planów.

Wpływ miejsca zamieszkania

Analiza różnic w odpowiedziach ze względu na miejsce zamieszkania ukazuje, że respondenci mieszkający na wsi wykazują większą skłonność do przeprowadzki do metropolii (23%) oraz są bardziej otwarci na emigrację (21%). O planach związanych z przyszłym miejscem zamieszkania nie myślało 23% uczniów pochodzących ze wsi, natomiast 14% mieszkańców wsi preferuje zostać tam, gdzie mieszka, kolejne 14% chce przeprowadzić się do małego miasta. Za pozostaniem na wsi opowiada się 6% ankietowanych, co może oznaczać, że chcą oni zmienić miejsce zamieszkania, ale nadal w wiejskich, spokojnych klimatach. Poniżej zaprezentowano plany osób, które żyją w miasteczkach poniżej 20 tysięcy mieszkańców: życie w wielkim mieście – 29%, zmiana kraju – 26%, brak planów – 20%, wybór małego miasta – 12%, pozostanie w obecnym miejscu – 9% i ucieczka na wieś – 4%. Sytuacja wygląda podobnie wśród młodzieży z małych miast (od 20 tysięcy do 100 tysięcy mieszkańców) – najczęściej aspirują oni do życia w metropolii (32%) i za granicą Polski (27%). Ponad 1/5 (21%) nie rozważała jeszcze takich decyzji. Mniejsza część respondentów planuje: przeprowadzkę do małego miasta (10%), pozostanie w obecnej destynacji (7%) oraz rozpoczęcie życia na wsi (3%). Osoby zamieszkujące większe miasta (liczba mieszkańców od 100 tysięcy do 500 tysięcy) – bez zaskoczeń – najczęściej wybierają życie w wielkim mieście (25%) oraz wyjazd za granicę (24%). Wielu młodych ludzi nie podjęło jeszcze decyzji (20%). Przeprowadzki nie planuje 15% z nich, natomiast najmniej osób deklaruje chęć życia w małym mieście (8%) oraz na wsi (8%). Pozostanie w obecnym miejscu zamieszkania najbardziej preferują mieszkańcy metropolii (liczba mieszkańców powyżej 500 tysięcy) – aż 35% z nich nie planuje przeprowadzki, 28% jest za zmianą kraju, 15% odpowiedziało, że chce mieszkać w wielkim mieście, co może oznaczać, że chcą oni przeprowadzić się do innej metropolii. W porównaniu z odpowiedziami z innych

środków, mieszkańcy największych polskich miast są najbardziej zdecydowani, tylko 14% jeszcze o tym nie myślało. Z kolei 2% uczniów z chęcią zamieszkałoby w mniejszym mieście, a 6% przenieśliby się na wieś.

Podsumowanie

Niniejsze badania umożliwiają wstępne zapoznanie się z planami młodzieży z południowo-wschodniej Polski, które dotyczą przyszłego miejsca ich zamieszkania. Okazało się, że młodzi ludzie najczęściej wybierają życie w metropolii, są również chętni do opuszczenia kraju i rozpoczęcia życia za granicą. Małe miasto oraz wieś są najrzadziej preferowaną lokalizacją. Największą tendencją do migracji do dużego miasta wykazały kobiety, licealiści oraz mieszkańcy wschodu i małych miast. Aspiracje do emigracji przeważają u osób o wysokim poziomie stresu oraz pochodzących z rodzin o wysokim statusie. Najczęściej pozostanie w obecnym miejscu zamieszkania deklarują krakowianie. Każda z powyżej przedstawionych zmiennych w mniejszym lub większym stopniu determinuje plany młodzieży w okresie adolescencji związane z przyszłym miejscem zamieszkania.

Kobiety nieco częściej decydują się na większą zmianę, jaką jest opuszczenie rodzinnych stron. Maturzystki częściej wyrażają chęć wyjazdu, widząc w większych miastach szansę na rozwój osobisty i zawodowy. Z kolei mężczyźni chętniej deklarują gotowość do pozostania w obecnym miejscu zamieszkania, gdzie mogą czuć się związani ze społecznością lokalną. Zarówno maturzyści, jak i maturzystki niemal w tym samym stopniu są zainteresowani osiedleniem się w spokojniejszych destynacjach, takich jak wieś czy małe miasto. Nie ulega wątpliwości, iż występują pewne różnice pomiędzy planami obu płci, aczkolwiek nie są one znaczące.

Zdaje się, że wydarzenia „epoki kryzysu”, w której zeszłorocznym maturzystom przypadło

planować swoją przyszłość, ukształtowały decyzje młodych. W porównaniu z przytoczonymi wcześniej badaniami CBOS-u, gdzie pokazano pogorszenie zdrowia psychicznego u młodzieży ze względu na COVID-19 oraz stres związany z atakiem Rosji na Ukrainę, wysoka liczba uczniów mieszkających bliżej wschodniej granicy (którzy byli najbardziej powiązani z dramatyczną sytuacją Ukrainy) deklaruje chęć opuszczenia rodzinnych stron, co nie było widoczne wcześniej w aż tak wysokim stopniu.

Podjęmowane przez młode osoby decyzje, dotyczące miejsca zamieszkania odgrywają dużą rolę w społeczeństwie. Analiza badania wykazała, że najbardziej zdecydowaną grupą na opuszczenie dotychczasowego miejsca zamieszkania są respondenci pochodzący ze wschodu. Już w 2009 roku, po analizie migracji osób z województw położonych na wschodzie Polski, zauważono skłonność mieszkańców południowo-wschodniej Polski do podążania w kierunku województw z największymi miastami w kraju, czyli mazowieckiego i małopolskiego. Południowy wschód Polski charakteryzuje się niskim rozwojem społeczno-gospodarczym, a dodatkowo wydarzenia ostatnich lat spowodowały, że osoby młode, pragnące obiecującej przyszłości w coraz większym stopniu rozważają opuszczenie tego regionu (Surówka, 2013). Jeśli niewielka część młodych pochodzących ze wschodu planuje zostać na stałe, nie ulega wątpliwości, że jest to i będzie poważny problem rozwojowy. Popularnym ruchem uczniów po ukończeniu szkoły jest wyjazd za granicę – głównie w celach zarobkowych. Przyglądając się wynikom badań, przedstawionym w niniejszym artykule, można zauważyć, że tendencja ta utrzymuje się. Problemy te nie ograniczają się jedynie do kwestii demograficznych, ponieważ prowadzą do utraty najbardziej wartościowej części kapitału ludzkiego.

Bibliografia:

Długosz, P. (2024). *Młdzież w epoce kryzysów*. Wydawnictwo Academicon. Pobrano 15.08.2024 z: https://www.researchgate.net/publication/380663578_Polish_Youth_in_The_Era_of_Crises

- <https://omp.academicon.pl/wa/catalog/view/78/210/414>
- Długosz, P. (2016). *Strategie życiowe młodzieży na pograniczu polsko-ukraińskim*. Nomos.
- Musińska, K. (2010). *Aspiracje życiowe młodzieży stojącej u progu dorosłości*. Impuls.
- Scovil, J. (2021). *Samopoczucie Polaków w roku 2020. Komunikat z badań nr 1/2021*. CBOS. Pobrano 07.08.2024 z: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2021/K_001_21.PDF
- Scovil, J. (2023). *Polacy o wojnie na Ukrainie w rok po jej wybuchu. Komunikat z badań nr 28/2023*. CBOS. Pobrano 15.08.2024 z: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2023/K_028_23.PDF
- Surówka, A. (2013). Problem migracji w Polsce Wschodniej – statystyczna analiza zjawiska. *Studia Ekonomiczne*, 134, s. 71–81.
- Staniszewski, R. M. (red.). (2022). *Pomiędzy pandemią Covid-19 a wojną w Ukrainie – diagnoza stanu polskiego społeczeństwa*. Wydawnictwo ToC. Pobrano 30.08.2024 z: https://www.researchgate.net/publication/370130088_Pomiedzy_pandemia_COVID-19_a_wojna_w_Ukrainie_-_diagnoza_stanu_polskiego_spoleczenstwa